

Džesika Au

**DOVOLJNO
HLADNO
ZA SNEG**

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

Jessica Au

COLD ENOUGH FOR SNOW

Copyright © Jessica Au, 2022

First published in English by Giramondo Publishing,
Fitzcarraldo Editions and New Directions

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Oliveru

Kad smo izašle iz hotela, promicala je blaga, sitna kiša, kao što to ponekad biva u Tokiju u oktobru. Rekoh da nećemo daleko – treba samo da odemo do stanice, iste one na koju smo juče stigle, a onda promenimo dva voza i malo se prošetamo uličicama do muzeja. Uzela sam kišobran i otvorila ga, pa zakopčala rajsferšlus kaputa. Bilo je rano jutro i ulica je bila prepuna ljudi, ali uglavnom su dolazili iz pravca stanice, nisu išli prema njoj kao mi. Sve to vreme majka se nije udaljavala od mene, kao da su za nju strujanja svetine rečni tok, i ako se razdvojimo, više nećemo moći da dopremo jedna do druge, već ćemo umesto toga plutati svaka svojim putem i sve se više udaljavati. Kiša je bila blaga i postojana. Ostavljala je tanak sloj vode po tlu, koje nije bilo asfaltirano, već se sastojalo od niza malenih, četvrtastih pločica – ako zapravo obratite pažnju.

Stigle smo prethodne večeri. Moj avion je sleteo sat vremena pre majčinog, pa sam je sačekala na aerodromu. Bila sam preumorna za čitanje, ali sam uzela torbe i kupila dve karte za ekspresni voz, kao i flašu vode, i podigla malo gotovine s bankomata. Pitala sam se treba li da kupim još šta – možda čaj ili nešto za jelo, ali nisam znala za šta će ona biti raspoložena kad sleti. Kad je izašla kroz kapiju, prepoznala sam je istog časa, čak i izdaleka, po nekoj maloj odlici držanja ili hoda, svejedno što joj nisam jasno videla lice. Izbliza sam primetila da i dalje pazi na oblačenje: smeđa košulja sa sedefastim dugmetima, cigaret-pantalone i sitan nakit od žada. Oduvek je bila takva. Odeća joj nije bila skupa, ali je pažljivo birala kroj i veličinu, prefinjeni sklad materijala. Izgledala je kao lepo odevena žena u filmu od pre možda dvadeset-trideset godina, ujedno pomalo zastarela i otmena. Videla sam i da nosi veliki kofer, isti onaj koji sam pamtila iz detinjstva. Držala ga je na ormaru u svojoj sobi, odakle se preteći nadnosio nad nas, uglavnom neupotrebljavan, i skidala ga je odozgo tek povremeno, kad bi otputovala za Hongkong, kao onda kad joj je umro prvo otac, a zatim i brat. Jedva da je i bio ogreban, i čak i sada je izgledao gotovo kao nov.

Nešto ranije te godine predložila sam joj da zajedno otputujemo u Japan. Nismo više živele u istom gradu, i zapravo nismo nigde bile zajedno otkako sam odrasla,

a obuzimao me je osećaj da je to važno iz razloga koje još nisam umela da navedem. Isprva je oklevala, ali ja sam navaljivala, i na kraju je pristala – ne baš otvoreno, ali se bunila sve manje ili bi, kad je zapitam o tome preko telefona, malo zastala, i već po tome sam znala da mi konačno stavlja do znanja da će poći sa mnom. Odabrala sam Japan jer sam već bila tamo, i premda majka nije, mislila sam da će se osećati prijatnije ako budemo istraživale neki drugi deo Azije. A možda mi se činilo i da ćemo tako, u neku ruku, biti jednake – ako smo obe strankinje. Odlučila sam se za jesen jer nam je to oduvek bilo omiljeno godišnje doba. Tada su vrtovi i parkovi najlepší; u pozno doba godine, kad je sve gotovo iščezlo. Nisam predvidela da će još biti u toku sezona tajfuna. Već nekoliko puta sam u vremenskoj prognozi čula upozorenje, i otkako smo stigle, sve vreme je padala kiša.

Na stanici dadoh majci njenu kartu za metro, i mi prođosmo kroz tripod-barijeru. Unutra sam tražila naš kolosek i peron, trudeći se da pronađem naziv i boje koje sam sinoć označila na mapi. Konačno sam našla odgovarajuću liniju. Na peronu je na tlu bilo obeleženo gde se može čekati u redu za ulazak. Pažljivo smo stale tu, a voz je stigao za nekoliko minuta. Bilo je jedno slobodno mesto blizu vrata, i ja joj dadoh znak da sedne, dok sam sama stajala pored nje i gledala stanice kako

promiču. Grad je bio siv i betonski, dosadan na kiši i ne sasvim nepoznat. Prepoznavala sam oblike svega – zgrada, nadvožnjaka, prelaza preko pruge – a ipak, po pojedinostima, po materijalima, svi su se pomalo razlikovali, i upravo su te sitne ali značajne promene nastavljale da mi privlače pažnju. Posle dvadesetak minuta prešle smo na manje prometnu liniju, u voz u kom nije bila tolika gužva, i ovog puta sam uspela da sednem pored nje, pa smo gledale kako zgrade postaju niže i niže sve dok se nismo našle u predgrađu, gde su kuće imale bele zidove i ravne krovove, a na kolskim prilazima stajali su parkirani mali automobili. Prođe mi kroz glavu da sam, kad sam prošli put bila ovde s Lorijem, s vremena na vreme mislila na majku. A sada sam tu s njom i s vremena na vreme mislim na njega i prisećam se kako smo jurcali po gradu od jutra do duboko u noć, sve razgledajući, sve upijajući. Na tom putovanju kao da smo opet bili deca, blesava i puna uzbuđenja, i neprestano smo razgovarali, neprestano se smejali, večito nezasiti. Sećala sam se kako sam tad razmišljala da bih nešto od toga volela da podelim s majkom, makar samo malo. Posle tog putovanja sam počela da učim japanski kao da sam podsvesno planirala ovo sada.

Ovog puta smo izašle na mirnu ulicu u jednom susjedstvu punom zelenila. Mnoge kuće bile su sagrađene tik do puta, ali u ono malo prostora što su imali, ljudi

su postavili majušne saksije s božurima i bonsai-drvećem. Kad sam bila mala, i mi smo imali bonsai u beloj četvrtastoj saksiji s majušnim nožicama. Nije ličilo na majku da ga kupi, dakle sigurno je u pitanju bio poklon koji smo zadržale i veoma dugo gajile. Sećala sam se da ga, iz nekog razloga, kao dete nisam volela. Možda mi je izgledalo neprirodno ili usamljeno – to sićušno drvo prepuno detalja, gotovo nalik na ilustraciju, tako samotno iako je izgledalo kao da mu je mesto u šumi.

Usput smo prošle pored zgrade sa zidom od prozirnih staklenih cigala i još jedne zgrade boje pečuraka. Pred nama je žena čistila lišće sa ulice i stavljala ga u vreću. Neko vreme smo razgovarale o novom stanu moje majke, koji još nisam videla. Iz kuće gde smo živele u mom detinjstvu nedavno se preselila u malenu zgradu u dalekom predgrađu, bliže mestu gde je moja sestra sada živela, bliže unucima. Upitah je dopada li joj se tamo, ima li pristojnih radnji gde može kupiti hranu kakvu voli, i jesu li joj prijateljice blizu. Ona reče da su ptice ujutru veoma glasne. Isprva je od njih mislila da to vrište neka deca, pa je izašla napolje da oslušne, da vidi je li sve u redu. Onda je shvatila da zvuk potiče od ptica, ali kad ih je potražila pogledom po drveću, nije ih videla. Okolo su bile prostrane ledine i auto-putevi. Mogli ste hodati i hodati a da nikoga ne vidite, svejedno što su posvuda oko vas kuće.

Primitih da se približavamo nekakvom parku i pogledah mapu na telefonu. Rekoh majci da treba da prođemo kroz njega, i da do muzeja ima da se ide otprilike još toliko. U nekom trenutku je prestala kiša i mi sklopismo kišobrane. Park je bio ogroman, s tamnim krošnjama i zavojitim stazama. Ličio je na parkove kakve sam zamišljala u detinjstvu, pune drveća, sumračne i vlažne, kao nekakav svet unutar sveta. Prođosmo pored pustog igrališta s metalnim toboganom plavih ivica, na čijoj su se površini još zadržavale krupne, obilne kapi. Mnoštvo potočića krivudalo je između drveća, spajalo se, razdvajalo i ponovo ukrštalo. Pljosnati kamenovi provirivali su iz vode nalik na sićušne litice ili planine, a tu i tamo je bilo malih, uzanih mostova, onakvih kakvi se ponekad mogu videti na razglednicama ili fotografijama s putovanja po Istoku.

Pre nego što sam krenula, kupila sam nov foto-aparat, nikon. Iako jeste bio digitalan, imao je tri točkica i stakleno tražilo, kao i kratak objektiv koji se mogao okretati i podešavati prstima. Podsećao me je na foto-aparate kojima je moj ujak fotografisao porodicu tokom mladosti u Hongkongu. Majka je još čuvala neke od tih slika. Kao dete, često sam ih razgledala i slušala priče koje su išle uz njih, očarana pegama u boji koje su se, poput kapi ulja na vodi, ponekad nalazile na njima i progorevale blistavu rupu u njihovoj površini. Činilo

mi se da te fotografije poseduju otmenost starog sveta; na njima su majka i ujak pozirali slično kao što je nekad bilo uobičajeno za muža i ženu – ona je sedela, a on joj je stajao uz rame i malo iza, i kosa im je bila nameštena na određeni način, i na sebi su imali haljinu na sitne šare odnosno popeglanu belu košulju; iza njih, ulice i nebo Hongkonga izgledali su vrelo i vlažno. Posle nekog vremena, potpuno sam zaboravila na te fotografije i ponovo sam ih otkrila tek mnogo godina kasnije, u jednoj kutiji za cipele punoj žutih koverata i malih albuma, kad smo sestra i ja iznosile stvari iz majčinog stana.

Sada sam izvadila foto-aparat, namestila ekspoziciju i zaostala, oka prilepljenog uz tražilo. Osetivši promenu razdaljine između nas, majka se okrenu i vide šta radim. Istog časa je zauzela svoju uobičajenu pozu: spojena stopala, prava leđa, ruke sklopljene pred sobom. Je li ovako u redu, upita me, ili da stanem tamo, bliže onom drvetu? Zapravo sam želela da uhvatim nešto drugačije, da vidim njeno lice onako kako inače izgleda, kad je sama sa svojim mislima, ali sam rekla da izgleda lepo i svejedno je slikala. Ona upita hoću li da i ona slika mene, ali rekoh ne – bolje da krenemo dalje.

Nekoliko nedelja pre putovanja, satima sam istraživala najrazličitija mesta – hramove, šumovite parkove, galerije i ono malo starih kuća koje su ostale cele posle rata – i sve vreme sam razmišljala šta bi ona volela da

vidi. Na laptopu sam imala veliki fajl sa adresama, opisima i radnim vremenom, pa sam dodavala i uklanjala ovo i ono, zabrinuta jesam li postigla onu pravu ravnotežu; želela sam da što bolje iskoristimo vreme koje ćemo ovde provesti. Ovaj muzej mi je preporučio neki prijatelj. Nalazio se u velikoj predratnoj kući koju je sagradio čuveni skulptor. Mnogo sam čitala o toj kući na internetu i jedva sam čekala da je vidim. Opet proverih u telefonu i rekoah da ćemo, ako tu skrenemo, uskoro stići do ulice u kojoj je muzej. Usput sam pomalo objašnjavala majci šta da očekuje, ali pažljivo, tako da joj ne odam previše pojedinosti, jer valjalo je ostaviti joj i nešto da sama otkrije.

Usput prođosmo pored kapije škole, gde su deca bila na velikom odmoru. Na glavama su nosila šeširiće različitih boja, možda kao znak uzrasta ili razreda, i igrala su se glasno i nesputano. Školsko dvorište je bilo čisto, sprave za igru jarko obojene, i okolo je stajalo nekoliko nastavnika i spokojno ih posmatralo. Pomislih – i zapitah se misli li majka isto što i ja – na katoličku školu u koju je ona nas upisala, ne baš zato što je sama škola bila toliko dobra, već zbog kariranih vunjenih sukanja, plavih Biblija i baš ovakvih iskustava – zbog svega onoga što su nju učili da misli i da želi. Posle nekoliko godina provedenih tamo, i sestra i ja smo dobile stipendiju, pa smo ostale sve do završetka srednje škole,

na kraju maturirale i produžile na fakultet: sestra na studije medicine, a ja na englesku književnost.

Na ulazu u muzej nalazio se stalak gde ste mogli zaključiti kišobran, verovatno da s njega ne bi kapala voda po staroj kući. Uzeh i majčin, malo ga istresoh i okačih oba jedan pored drugog; ključice sam stavila u džep da bismo ih kasnije mogle uzeti. Unutra, iza klizećih vrata, nalazio se prostor predviđen za izuvanje s dve drvene hoklice i korpama punim smeđih papuča. Dok sam se ja mučila da izujem čizme, majka je, primetih, svoje skinula lako kao da je ceo život provela u Japanu i, uredno složene jednu pored druge, ostavila ih, prstiju okrenutih prema ulici pošto će na tu stranu kasnije izaći. Ispod njih je nosila bele čarape besprekorno čistih tabana, nalik na tek napadao sneg. Kad sam bila mala, i mi smo se izувale na pragu. Još sam se sećala koliko sam se zaprepastila kad sam jednom posle škole otišla kod drugarice i pustili su nas da bose trčimo po vrtu. Njena majka je uključila baštenske prskalice, i tlo je isprva bolelo, ali onda se navlačilo i razmekšalo, a trava je zapravo bila topla od sunca.

Obuh papuče i pridoh biletarnici da platim. Žena uze novčanice od mene i pruži mi nekoliko novčića kusura, kao i dve karte i dva letka odštampana na divnom belom papiru. Objasnila mi je da su u toku dve izložbe: dela iz Kine i s Korejskog poluostrva na donjem spratu,

i tkanine i tekstil poznatog umetnika na gornjem. Zahvalila sam joj, uzela letke i okrenula se da uzbuđeno prenesem ovo majci, misleći na to kako se s pažnjom oblači i kako je uvek savršeno krpila i popravljala svu našu odeću kad smo bile male. Predložila sam da obiđemo izložbe svaka za sebe, kako bismo mogle da se zadržavamo koliko god želimo – ili da se ne zadržavamo uopšte – ispred određenih dela. Ipak, rekoš, uvek ćemo znati gde se ona druga nalazi i nećemo se suviše udaljavati. Brinula sam se da će svejedno hteti da ostane uz mene, imajući u vidu njen raniji strah na stanici, ali činilo se da su je primirili ovaj prostor i njegova lako shvatljiva ograničenja, pa je marljivo ušla u sledeću prostoriju, noseći otvoren letak u ruci kao da će ga upravo tada pročitati.

Muzej se sastojao od prizemlja i sprata. Unutra je bilo prohladno i tiho, podovi su bili drveni i neravni a krovne grede velike i tamne, i još se jasno videla ona stara kuća koju su pretvorili u to zdanje. Stepenice su bile niske i male jer su ljudi ranije bili niski i mali, škriputale su i bile su ugnute u sredini, uglačane od prolaska mnogo hiljada stopala. Kroz papirne paravane ispred prozora dopirala je meka, pomalo mutna svetlost. Nasumice izabrah sobu, pa presavih letak i stavih ga u džep kaputa. Želela sam, nekako, da delima pristupim nedužno, bez mnogo znanja o njihovom poreklu ili

važnosti – da ih posmatram samo kao ono što jesu. U vitrinama su bili izloženi razni vrčevi i vaze, a na rukom ispisanim karticama bila je navedena era kada su nastali, kao i još neki znakovi koje nisam uspevala da pročitam. Svaki sud je bio pomalo grubo izrađen, ali pun izvesne živosti. U nepravilnim oblicima – i tananim i onim debelim – moglo se videti da je svaki pravljen ručno, a zatim gleđosan i oslikan, takođe ručno, i zato se, nekada davno, najobičnija činija iz koje jedeš ili sud iz kog piješ ni po čemu nisu razlikovali od umetničkih dela. Išla sam iz sobe u sobu, fotografisala plavu pločicu boje ahata s naslikanim belim cvećem – verovatno lotosima – a zatim blatnjavosmeđu činiju, unutrašnjosti krem boje kao ljuska od jajeta. Neko vreme sam bila svesna da je majka iza mene, da zastaje kad ja zastanem ili brzo pođe dalje kad je učinim isto. Ipak, uskoro sam je izgubila iz vida. Kratko sam pričekala u poslednjoj sobi u prizemlju da vidim hoće li se pojaviti, a onda sam pošla na sprat. Usput primetih da su u jednoj sobi prozorski zastori sklonjeni u stranu; gledala je na spokojan vrt s kamenjem i javorovim drvećem, čije je lišće već crvenelo.

Tkanine su visile u jednoj dugoj prostoriji, tako da ste ih mogli gledati sve odjednom ili svaku zasebno. Neke su bile male, a neke tako velike da su im krajevi u naborima padali na pod i tekli preko njega nalik na

smrznutu vodu, i bilo je nemoguće zamisliti da ih neko odene ili da vise u nekoj drugoj sobi, a ne baš ovoj ovde. Dezen je istovremeno bio i primitivan i otmen, lep kao odeća iz narodne priče. Prozirne boje su se preklapale, kao kad gledaš uvis kroz strehu od lišća. Podsećale su me na godišnja doba i, svojim golim, vidljivim nitima, na nešto divno i iskreno što je u međuvremenu zaboravljeno, nešto što sad možemo samo da gledamo, ali više ne može da zaživi. Istovremeno sam bila očarana njihovom lepotom i tužna zbog ove nejasne pomisli. Mnogo puta sam se prošetala tamo-amo duž komada tkanine, čekajući majku. Pošto se nije pojavila, sama sam otišla da istražim ostatak kuće i na kraju je zatekla kako me čeka ispred, na kamenoj klupi pored stalka gdje sam okačila kišobrane.

Upitah je li videla tkanine, a ona reče da je videla nešto malo, ali se umorila, pa me je sačekala ovde.

Želela sam neki razlog da joj još malo pričam o toj sobi i onom čudnom poletu koji me je u njoj obuzeo. Zar nije neverovatno, želela sam da kažem, da su nekada pojedini ljudi mogli da pogledaju svet – lišće, drveće, reke, travu – i vide ih kao šare, kao dezene, i, što je još neverovatnije, umeli su da otkriju srž tih dezena i prenesu je na tkaninu? Ipak, shvatih da nisam u stanju. Umesto toga rekoh da je jedna soba na spratu – ona s pogledom na vrt i, iza vrta, na drveće – bila soba za

---

razmišljanje. Mogli ste otvoriti prozor, sesti za uzani pisači sto i gledati kamenje, drveće ili nebo. Možda je i dobro, rekoh, ponekad zastati i prisetiti se onoga što se desilo, možda razmišljanje o žalosti zapravo na kraju može da donese sreću.

Te večeri smo otišle u restoran u uzanoj uličici nedaleko od pruge. Povala sam je duž kanala, jer sam mislila da će, u to doba večeri, tamo možda biti lepo. Zgrade oko nas bile su tamne, a debla mračna i tiha. Sa strmih obala kanala bilje je sezalo naniže i u vodi stvaralo drhtav, tanan odraz onog sveta gore. Duž ulice, u restoranima i kafićima bila su uključena samo slaba, prigušena svetla nalik na lampione. Iako smo bile usred grada, bilo je kao da smo na selu. Ovo iskustvo mi se, od celog Japana, možda najviše dopadalo i, kao toliko toga drugog, bilo je na pola puta između klišea i istine. Divno je, rekoh, i majka se osmehnu, ali nikako nisam mogla znati slaže li se ili ne.

Restoran se nalazio na gornjem spratu jednospratnice, i stepenice su bile strme i uske, gotovo kao da se penješ uz merdevine. Smestili su nas uz drveni šank pored uzanog prozora s pogledom na ulicu, gde je, primetih, opet počela kiša. Pošto majka nije jela živa bića, naručivale smo pažljivo. Pročitala sam joj šta sam umela

iz jelovnika, ali vrlo često mi je trebala njena pomoć oko znakova koje nisam razumela ili sam ih zaboravila; zajedno smo uspele da nađemo odgovarajuća jela. Osećala sam koliko joj je laknulo, konačno, što nekako može da mi pomogne.

Majka pogleda kroz prozor i reče da opet pada kiša. Pogledah i ja, kao da sam tek tada primetila, i rekoh da stvarno pada. Ona reče da joj nije hladno iako je oktobar, da klima ovde deluje blaže i dovoljna joj je tanka jakna. Zapita hoće li sutra padati kiša, a ja odgovorih da nisam sigurna, ali onda izvadih telefon da proverim i rekoh da će izgleda biti vedro, ali ću morati opet da proverim kad se vratimo u hotel. Rekla je da se čudno osećala prošle nedelje i plašila se da će se razboleti pred put, ali se odmarala i dobro je jela, pa se sad oseća zdravo, i čak i nije mnogo umorna. Upitala sam je kako se danas provela, a ona odgovori da je bilo veoma lepo. Onda uze tašnu i izvadi nekakvu knjižicu. Objasni da ju je pronašla u radnji blizu kuće i da se unutra opisuju nečija narav na osnovu datuma rođenja. Našla je odgovarajući mesec i pročitala mi moj odeljak.

Ljudi rođeni kad i ti, reče ona, u mladosti su idealisti. Da bi dostigli stvarnu slobodu, moraju shvatiti da su im snovi neostvarljivi, i time steći skromnost – tek tada će biti srećni. Vole mir, red i sve što je lepo, ali mogu u potpunosti da žive unutar svoje glave.

Pročitala je i svoj znak, a onda i odeljak o mojoj sestri, gde je pisalo da je odana i vredna, ali da se brzo razljuti i može biti veliko zlopamtilo. Onda je našla deo gde je pisalo ko se s kim najbolje slaže, i zatim prvo uporedila svu svoju decu međusobno, a onda sa sobom.

Meni se činilo da je tu nešto tačno, a nešto ne, ali prava istina krije se u tome što ovakve knjižice daju drugima priliku da govore o tebi, o tvojim postupcima ili razlozima za te postupke, usput razlažući tvoju narav na jasno izražene crte ličnosti. Zato njima, ili samoj sebi, deluješ kao da te je lako pročitati, i ponekad to liči na otkrovenje. Ipak, ko bi mogao znati kako će se ko ponašati nekog određenog dana, da se i ne pominju oni tajni delovi duše gde svašta može da postoji? Htela sam da popričamo o tome, makar da bih videla kuda će me misao odvesti, ne bih li je objasnila samoj sebi, ali takođe sam znala da je majci potrebno – a i da želi – da veruje u to i tome slično: kako je moja sestra širokogruđa i najsrećnija u društvu, kako ja treba pažljivo da postupam s novcem u maju; i zato nisam rekla ništa.

Hrana je stigla na dva poslužavnika, sa zdelom belog pirinča gotovo tačno u sredini i manjim porcijama povrća i sosova sa obeju strana, tako da smo mogle birati raznorazne ukuse i teksture. Moja majka je rekla ponešto o svakoj porciji, i činila se zadovoljna ishodom našeg zajedničkog truda. Oduvek sam smatrala da

vrlo otmeno rukuje štapićima i pomoću njih premešta zalogaje s jednog tanjira na drugi – držeći ih prstima tako da se krajevi nikad nisu ukrštali. Ja sam pogrešno držala štapiće, bockala njima i ukrštala ih, i kad god bih pokušala da podražavam njen stil, nisam umela i na kraju bi mi nešto ispalo.

Dok smo jele, opet sam je pitala želi li da vidi nešto određeno dok smo ovde, neki poseban vrt, hram ili znamenitost. Odmahnula je rukom i izustila nešto. Rekla je da je gledala turistički vodič pre nego što je došla i rešila da ga ne kupi. Doduše, na korici je bila fotografija jarkocrvene kapije. Rekoh da su one u Kjotu, i ako je zanimaju, možemo da ih obiđemo na kraju putovanja.

Prva sam završila jelo, spustila štapiće preko ruba činije i čekala. Napolju je pruga, mračna i tiha, presecala put kao reka. Muškarci i žene biciklima su se vraćali kući, jednom rukom upravljajući dok su u drugoj držali providne kišobrane. Povremeno bi neko stao da nešto kupi preko puta, u radnjici jarko osvetljenog izloga prepunog proizvoda čiju sam šarenu ambalažu počinjala da raspoznajem. Razmišljala sam o tome kako mi je ovaj prizor maglovito poznat, naročito s mirisima restorana oko sebe, ali to je bilo čudno jer nisam mislila na sopstveno detinjstvo, već na majčino, u jednoj drugoj zemlji. A ipak, bilo je nečega u suptropskoj atmosferi, mirisu vodene pare, čaja i kiše. Podsećali su me na njene

fotografije ili na televizijske drame koje smo zajedno gledale dok sam bila mala. Ili je ličilo na slatkiše koje mi je nekad kupovala – nesumnjivo iste one koje je njena majka nekada kupovala njoj. Bilo je čudno što se ujedno osećam tako prisno i tako odsečeno. Pitala sam se kako to da se osećam kao kod kuće u gradu koji nije moj.

Majka odgurnu činiju i izvini se što ne može da pojede do kraja. Rekoh da nema veze, pa presuh ostatak njenog pirinča sebi iako nisam bila gladna. Na dnu keramičkih činija nalazio se kružić gde se gleđ skupila u baricu i sasušila. Izgledala je tečno, kao plavo jezerce, ali kad nagneš činiju, nije se pomerala.

Odabrala sam hotel u prometnijem delu grada – s jedne strane nalazila mu se stanica, a s druge je gledao na čuveni park. Tada nisam razmišljala samo o tome je li na zgodnom mestu već i o udobnosti, čak luksuzu. Ipak, sada nisam bila sigurna da je to bio pravi izbor. Hotel je ličio na svaki drugi, a uvek su bili nekako prolazni, sa istim teškim nameštajem koji ste mogli naći u svim hotelima širom sveta. Pružao je ugodnost samo zato što ništa nije odskakalo, ništa nije izgledalo preteći. Hodnici su bili tako slični da sam stalno kretala na pogrešnu stranu, dezorijentisana, kad treba da izađem iz sobe. Dok se majka tuširala, ja sam sedela na jednom krevetu i